

ről, feldolgozásról. Többről, de lehetséges, hogy ez a több a kevesebben van elrejtve, az élet elemi részleteiben. Azt hiszem, sokan lesznek, akik idegennek találják majd Kollár lírai naturalizmusát, közönyösnek tűnő orgánusát, én mégis csak üdvözlölni tudom ezt a szokatlan, erős felütést, amiből árad az életszag, s mégis emberi nyelven szól, s méltó az olvasóközönség figyelmére, hogy még idejében észrevehessük magunkon, ha esetleg janicsár-énünkkel vívjuk a harcot.

CSEPREGI JÁNOS

(*Fiatal Írók Szövetsége, Budapest, 2005,*
96 oldal, 1500 Ft)

SZÁLINGER BALÁZS:

A sík

Nem „divat” manapság hexameteres hosszúkölteményt írni. *A sík* szerzője azonban nem foglalkozik korunk szeszélyes trendjeivel. A negyedik kötetével jelentkező fiatal költő ezúttal keményebb fába vágta a fejszéjét, mint korábbi, könnyedebb stílusú és témájú munkáiban. Szálinger öt énekben amolyan 21. századi drámai vagy, ha tetszik, emberiség-költeményt írt. Az eposz-jellegű történelmi folyamatábrázolás ehhez hasonló kísérletei zömmel a 19. században születtek, gondoljunk csak a

Peer Gyntre vagy *Az ember tragédiájára*. Az irodalomtörténet e példái a létigazság(ok) megfejtésének igényével léptek fel, míg Szálinger már a mű első sorában megtagadja magától annak lehetőségét, hogy az igazság kimondására törekedjék: „Tartózkodj az igazságtól, mert nyelveden olvad.”

Talán nem tévedés azt állítani, hogy *A sík* a saját történelmét magával cipelő „örök ember” szorongó visszatekintése a múltra, s egyben meglehetősen pesszimista jövőképvízió. E modern gondolkodást sejtető kísérlethez Szálinger az antik, hexameteres verselési formát választja, és ez nagy bátorságra vall részéről, ám a fiatal költő szinte lubickol e formában. Szálinger „költeményének” hőse – akit maga is a Hős névvel illet – a *homo rebellis*, a lázadó ember, aki miután birtokba veheti életterét, a Síkot, elfordul isteneitől, az *Egyistentől* és a *Másistentől* (értsd: Isten és Sátán). Csillapíthatatlan tudásvágyától hajtva új élet- illetve létezésformákat alakít magának, folyamatosan ártva környezetének. A mű alapkonfliktusát az okozza, hogy a Hős fokozatosan ráébred játékszer mivoltára, és arra, hogy helyzete reménytelen, mert a Sík szabályai már adottak, és azok megváltoztatása nem az ő privilégiuma. Életútja végigvezet az emberiség fejlődésének kiemelt stációin. A kezdetben még reménykedő Hős küzdelmei egyre függetlenebbek az égi

hatalmaktól és egyre keservesebbek is. A Hőst azonban mégis kedvessé és sajnálhatóvá teszi bátorsága, ahogy esélytelenül ugyan, de szembezáll Istennel, a Sátánnal és gyakran saját fajtájával is.

A történetben ábrázolt utolsó stáció a jövő víziója, egy széthulló, önmaga ellen forduló világ, melyet az istenek érettnék találnak az elpusztításra. Ebben különbözik Madách hasonló témájú művétől Szálíngeré.

Madách még a küzdelmet és a bizás reményét üzente a világnak, míg Szálínger Hősének egzisztencialista, humanista lázadása a „csak azért is”, a „nesze nektek” elve által motivált.

A sík különleges olvasmány, de a komolyabb elemzés könnyen leleplezné gondolatmenetének következetlenségeit. A költeményben felismerhető Nietzsche örökviszátérés-elmélete, az emberiség cikcakkban haladásának képében, a kulcsgondolat pedig, hogy miért válik egyre rosszabbá az élet a Síkon, a következő: az ősök „nem mesélik el a régi meséket a gyermeki ágyynál” (visszatérő Szálínger-motívum, lásd például a *Zalai passiót*). Az igazság megismerhetőségének és kimondhatóságának elutasítása (lásd a nyitó sorokban) alapvetően materialista gondolat. Ebben az esetben viszont nem indokolt, sőt magyarázhatatlan az istenek jelenléte, teremtmő aktusa a műben. A deista világmagyarázat

szerint indokoltak lennének Szálínger teremtmő és az embert magára hagyó istenei, de ehhez képest *A sík* istenei túl cselekvőek. A keresztény hit

teremtmő, igazgató, ítélő istene áll Szálínger művéhez legközelebb; Isten azonban nem akarja az ember pusztulását, nem akarja a reménytelen lázadást és főleg: van hatalma a Gonosz felett. Szálínger művében az égi hatalmak mulatnak a Hős küzdelmein, tehát a

keresztény istenképhez sem kapcsolhatók.

A sík a kisebb gondolati következetlenségektől eltekintve elgondolkodtató, formailag bravúrosan kivitelezett olvasmány. Mindezek mellett bátor és mára egyre ritkább vállalkozás az ehhez hasonló, nagyívű emberiség-értelmezés.

SÍPOS DÁVID

(Ulpius-ház Kiadó, Budapest, 2005,
124 oldal, 1780 Ft)

Horvát irodalmi antológia

Ha az Eötvös Klasszikusok sorozat utóbbi néhány kötetére pillantunk, röpké helyzettefelmérés alapján is nyilvánvaló, milyen missziót tölt be a hazai könyvkiadásban az Eötvös